

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лісового господарства та екології
Кафедра експлуатації лісових ресурсів
та деревообробних технологій

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ТКАЧУК СЕРГІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

УДК 630*6:330.1

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ДП «ЛУГІНСЬКЕ СЛГ»

205 «Лісове господарство»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних наукових досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

_____ С.В.Ткачук

Керівник роботи

Іванюк Т.М.

к. с.-г. н., доцент кафедри

Висновок кафедри експлуатації лісових ресурсів та деревообробних технологій

за результатами попереднього захисту:

_____

Протокол засідання кафедри експлуатації лісових ресурсів та деревообробних технологій

№ ____ від « ____ » _____ 2021 р.

Завідувач кафедри експлуатації лісових ресурсів та деревообробних технологій к. б. н., доцент _____ Кратюк Олександр Леонідович

« ____ » _____ 2021 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Ткачук Сергій Валерійович захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ Білецька Наталія Миколаївна

АНОТАЦІЯ

Ткачук С.В. Аналіз виробничої діяльності ДП «Лугинське СЛГ». – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 205 – Лісове господарство. – Поліський національний університет, Житомир, 2021.

У кваліфікаційній роботі досліджені обсяги робіт згідно виробничо-фінансового плану та їх економічна ефективність. Встановлено, що за 2019 рік на ведення лісового і мисливського господарства підприємством було витрачено 8760 тис. грн. при плані 7212,2 тис. грн., що становить 121%. У 2020 році ці витрати становили 29195,4 тис. грн., а це 268% від запланованих. У 2020 році створено 141 га лісових культур, що на 44 га більше торішнього. Вартість створення 1 га лісових культур зросла і становила 5,52 тис. грн. У 2020 році значно зросли витрати на охорону лісу від пожеж. Найбільша питома вага витрат припадає на організацію та утримання пожежних станцій – 67%. Відсоткове співвідношення отриманої деревини, а саме 48% від рубок головного користування та 52% - від РФіОЛ, вказує на оптимальний рівень використання запасів деревини. Найменшою собівартість заготівлі знеособленого 1 м³ деревини виявилась при проведенні суцільних рубань – головного користування - 92,3 грн. та санітарних рубок – 99,0 грн. При значному збільшенні прибутку у 2020 році рентабельність підприємства зросла і становила 1,4%, що більше ніж у 2018 році – 1% та у 2019 році – 0,4%.

Ключові слова: лісгосподарська діяльність, фактичні витрати, вартість заготівлі деревини, собівартість виробленої продукції, рентабельність.

ANNOTATION

Tkachuk S. Analysis of production activities State Enterprise «Lugini Specialized Forestry». – Qualifying work on the rights of the manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 205 - forestry. – Polissia National University, Zhytomyr, 2021.

In the qualification work the volumes of works according to the production and financial plan and their economic efficiency are investigated. It is established that in 2019 the company spent 8760 thousand UAH on forestry and hunting. with a plan of 7212.2 thousand UAH, which is 121%. In 2020, these costs amounted to 29195.4 thousand UAH, which is 268% of the planned. In 2020, 141 hectares of forest crops were created, which is 44 hectares more than last year. The cost of creating 1 hectare of forest crops increased and amounted to 5.52 thousand UAH. In 2020, the costs of forest protection from fires increased significantly. The largest share of costs falls on the organization and maintenance of fire stations - 67%. The percentage of wood obtained, namely 48% of felling of the main use indicates the optimal level of use of wood stocks. The lowest cost of harvesting impersonal 1 m³ of wood was found during continuous felling - the main use - 92.3 UAH. and sanitary felling - UAH 99.0. With a significant increase in profits in 2020, the company's profitability increased to 1.4%, which is more than in 2018 - 1% and in 2019 - 0.4%.

Keywords: forestry activity, actual costs, cost of timber harvesting, cost of production, profitability.

Зміст

ВСТУП	6
РОЗДІЛ.1 ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	9
1.1. Продукція лісогосподарського виробництва	9
1.2.Управлінські рішення у виробничій діяльності	12
РОЗДІЛ 2. КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНИХ, ЕКОНОМІЧНИХ ТА ЛІСОРОСЛИННИХ УМОВ	14
2.1 Місцезнаходження лісогосподарського підприємства та характеристика природних умов	14
2.2. Сертифікація лісів	17
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ	20
3.1. Аналіз виконання виробничого плану по лісовому господарству	20
3.2. Заготівля деревини на підприємстві	23
3.3. Аналіз фінансових результатів підприємства	27
Висновки	30
Список літератури	32

ВСТУП

Актуальність теми Традиційним постачальником лісопродукції, яка має великий попит на внутрішньому та світових ринках збуту виступає лісовий комплекс. Одним із найважливіших секторів лісового комплексу є лісове господарство, на яке покладено як екологічні функції так і ресурсного забезпечення. Ця галузь становить інтерес як у системі забезпечення потреб народного господарства та населення в деревині та інших продуктах лісу, так і у збереженні та посиленні корисних природних функцій лісів, збереженні біорізноманіття рослинного та тваринного світу. Лісогосподарське виробництво спрямоване, головним чином, на раціональне використання та розширене відтворення лісових ресурсів та корисностей лісу. Лісове господарство повинне мати екологічну спрямованість, що дозволить сформувати сучасну систему цінностей, щоб зрозуміти масштабність та незмінну роль лісогосподарського виробництва у забезпеченні ресурсної самодостатності країни.

У сучасних умовах ведення лісового господарства постійно розвивається та оновлюється організація та управління виробництвом. «Традиційна модель» управління, яка успішно працювала при традиційних, стандартних технологіях, в умовах нової ринкової економіки модернізувалась у модель «відкрита система». Головною метою організації виробництва на стратегічному рівні управління лісогосподарським підприємством є підвищення ефективності та прибутковості підприємства при найменших затратах [33].

Мета виконання кваліфікаційної роботи полягає у виявленні особливостей лісогосподарського виробництва ДП «Лугинське СЛГ» в сучасних економічних умовах.

Завданням досліджень є:

- вивчити сучасний стан організації та управління виробництвом галузі лісового господарства в умовах ринкової економіки;

- проаналізувати виробничо-фінансовий план лісгоспу за 2019-2020 роки;
- дослідити основні параметри виробничого процесу;
- пошук нових шляхів для вдосконалення організації виробничої діяльності

Об'єктом досліджень є процеси виробничої діяльності та економічні показники ДП «Лугинське СЛГ»

Предмет дослідження сукупність виконаних обсягів робіт згідно виробничо-фінансового плану та їх економічна ефективність.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використані наступні методи і прийоми: логічного узагальнення, системного аналізу, атрибутивного методу, порівняльного аналізу та ділової графіки.

Перелік публікацій автора за темою дослідження:

1. Іванюк Т.М., Ткачук С.В. Виробнича програма лісгосподарських підприємств. *Наукові читання – 2021*. Житомир: Поліський національний університет, 2021.С.17-18.

2.Ткачук С. В., Поперечнюк О. В., Герасимчук Є. Г. Організація рубок догляду на лісгосподарських підприємствах Житомирської області. *Сучасні проблеми лісового господарства та екології: шляхи вирішення* (Факультету лісового господарства та екології – 20 років) Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (7-8 жовтня 2021 року, м. Житомир). Житомир: Поліський національний університет, 2021. С.183-184

3.Ткачук С.В. Сучасна модель організації та управління лісгосподарським підприємством. *Ліс, наука, молодь*: матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. (24 листопада 2021 р.). – Житомир: Поліський національний університет, 2021.С.227

Практичне значення отриманих результатів Результати проведених досліджень можуть мати практичний інтерес при обґрунтуванні планових показників лісгосподарського виробництва досліджуваного підприємства на наступні роки.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота виконана на 36 сторінках друкованого тексту, з них 27 сторінок основного тексту. Складається із вступу, 3 розділів, висновків, списку використаної літератури, який містить 40 найменувань. Текст ілюстрований 6 таблицями і 7 рисунками.

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Продукція лісогосподарського виробництва

Різноманітність лісової продукції та корисностей лісу здатні задовільнити різні запити суспільства. Ця особливість характеризує всебічні зв'язки лісового господарства з різними галузями економіки. Найбільш тісні відносини лісове господарство має із сільським господарством та лісопереробним комплексом [37].

Управління лісогосподарським виробництвом є функцією виробничої діяльності в лісі. У лісовому господарстві фінансовий стан підприємств прямопропорційно залежить від заготівлі та реалізації лісової продукції обернено – від відтворення лісових ресурсів (виращування та догляд), що суперечить ідеї збалансованого еколого-економічного розвитку галузі.

Багато питань у науковців викликає поняття «продукція лісогосподарського виробництва». Так, існує думка, що продукцією лісового господарства, як галузі матеріального виробництва, є стигла деревина [5, 15].

Л. К. Поздняков визначав стовбурну деревину як домінуючу, та зауважив, що необхідно обліковувати не лише чагарникову і трав'яно-мохову рослинність, але і крони та кореневі системи дерев [28].

Н. І. Кожухов та П. В. Васильєв готовою продукцією вважають деревні ресурси (стиглі деревостани), які зростають на лісових землях за своїм прямим призначенням. Лісоматеріали і лісова сировина – це товари, які утворюються під час вирубування лісу [4, 18].

Але існують інші думки в наукових колах. Деревина на корені не відповідає таким критеріям, як готовність до реалізації. Тому як облікова одиниця вона не може бути готовою продукцією на етапі лісовиращування, щодо лісогосподарської діяльності у вигляді лісокористування, її ще не можна розглядати як готову продукцію[9].

А. С. Лазарєв в основу визначення поняття продукції лісу покладав поділ лісів за призначенням. Під час вирощування насаджень спеціального призначення (захисні ліси, рекреаційно-оздоровчі ліси) ліс, як угіддя, відносив до продукції. В експлуатаційних лісах джерелом сировини вважав дерева на корені, а продукцією лісу – круглі лісоматеріали [20].

Все більше авторів до складу лісової продукції відносять й іншу продукцію, а не лише деревину. І. В. Замула і О. В. Шавурська, У сучасних умовах господарювання лісові господарства можуть отримувати вигоди від використання лісових ресурсів у вигляді продукції деревного та недеревного походження, а також від додаткових лісових активів (реалізації саджанців, сіянців) [12].

Є. Громада включає також споживні вартості (лісові ягоди, лікарська сировина, гриби, полювання), які реалізуються у формі побічних лісових користувань. Це, так звана, недеревна продукція, і до складу готової продукції вона може бути віднесена за умови промислової заготівлі [9].

Разом із матеріальними результатами деякі автори пропонують визначати нематеріальні результати лісогосподарського виробництва у вигляді послуг. І. М. Синякевич розрізняє такі поняття, як готова продукція та послуги. Готовою продукцією пропонує вважати матеріалізований результат виробничо-господарської діяльності, який відповідає вимогам державних стандартів і стандартів підприємств, технічним умовам та перебуває на складах готової продукції або пунктах споживання. Послуги – це корисний результат діяльності підприємства (вивезення деревини, капітальне будівництво, тощо). Також пропонує виділяти окремо продукцію лісозаготівельного виробництва (сортименти та товарні хлисти, вивезені на кінцеві пункти реалізації) та лісогосподарського виробництва (вирощений стиглий ліс та сукупність матеріальних благ, які при цьому отримують економіка та населення [31].

І. В. Туркевич в обсяги виробництва пропонує включати: лісопродукцію від усіх видів рубок; продукцію механічної і хімічної переробки деревини і

деревних відходів; заготовлену продукцію побічного користування; заготовлене насіння і вирощений садивний матеріал з урахуванням незавершеного виробництва; лісові культури та природні молодняки, в яких проводяться заходи сприяння природному поновленню до віку зімкнення і переведення у покриті лісом землі; вартість робіт з охорони і захисту лісу; вартість зовнішніх послуг [35].

Деякі вчені стверджують, що продукцією лісогосподарського виробництва може бути сумарний річний приріст деревини. Річною продукцією лісогосподарського виробництва є лісові насадження у віці зімкнення крон, які виступають як основні фонди підприємства. Безпосереднім результатом процесу виробництва деревини за рік є річний поточний приріст деревини по всій господарській одиниці, а також урожай плодів, ягід, грибів, лікарських рослин за рік, річний приріст дичини. Останні можуть у своїй натуральній формі щорічно надходити у споживання. Річною продукцією лісогосподарського виробництва, є поточний приріст у всій господарській одиниці [1].

Однак, інші вважають недоречним визнавати приріст деревини готовою продукцією лісового господарства, адже він залежить в основному від природних чинників і в значно меншій кількості є результатом людського господарювання. На цьому принципі експлуатації лісів базується невиснажливе використання деревини. Проте, під час визначення готової продукції лісового господарства доцільним було б враховувати специфіку лісогосподарського виробництва, поділ лісів на категорії та головну ознаку готової продукції – готовність до споживання чи реалізації [30].

Аналізуючи чинні нормативні документи Державного агентства лісових ресурсів України не знаходимо чітких визначень що таке готова продукція та незавершене виробництво [18, 19].

Тому узагальнюючим поняттям продукції у лісовому господарстві деякі автори пропонують вважати вилучені з лісу придатні для використання лісові

ресурси, як призначені для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання [29].

Ю. Мороз вважає, що лісопродукція, що є сировиною, матеріалом, призначеними для виробничого споживання на підприємстві, але ще не використана й не піддана переробці та очікують вступу в процес виробництва, це – виробничі запаси [23].

1.2. Управлінські рішення у виробничій діяльності

Лісовий менеджмент має багатоцільову направленість, тому втілення його на практиці у лісовому господарстві є надто складним завданням для всіх країн з різним ступенем розвитку економіки. Різноманітність можливостей використання лісових ресурсів часто є несумісними між собою. Виконання екологічних функцій лісів, збереження лісових ресурсів і при цьому заготівля деревини та виробництво товарів з неї (економічні функції), з дотриманням принципів сталого лісокористування, є досить суперечливими завданнями [17].

Невдача сталого лісового господарства пов'язується з проблемами незбалансованих правових інтересів, так як збільшення інтенсивності однієї з форм користування нерідко негативно впливає на інші функції лісу. До значних недоліків системи управління в лісовому секторі багатьох країн включають корупцію, неефективну діяльність державних лісових агенцій та приватного сектора [27].

При складанні плану реалізації продукції лісового господарства у сучасних умовах господарювання найважливішу роль відіграє планування доходів. Порівняння запланованих величин доходів з фактичними показниками допомагає прийняти обґрунтовані рішення управлінському персоналу підприємств лісового господарства [39].

В. Е. Керімов, Е. В. Мініна зазначають, що, якщо на підприємстві не буде функціонувати ефективна система обліку, то всі заходи, спрямовані на здійснення управлінської діяльності, можуть бути зведені нанівець. Цей

напрямок несе основну відповідальність за інформаційне забезпечення процесів прийняття та виконання необхідних управлінських рішень» [19].

Чимало вітчизняних вчених досліджували теоретичні, методичні, методологічні та прикладні аспекти організації бухгалтерського обліку готової продукції на підприємствах лісового господарства та надавали свої рекомендації [2, 12, 14, 16, 22, 25].

При прийнятті управлінських рішень керівник повинен усвідомити, що в лісогосподарському виробництві помилка перед початком вирощування лісу не може бути виявлена за такий короткий термін, а може датися взнаки тільки через 50-100 років. Тому М.Вільямс стверджує, що правильно прийняте рішення відіграє в лісовому господарстві набагато важливішу роль, ніж в інших галузях промисловості [36].

Теоретичним підґрунтям економічного аналізу заходів з лісовідновлення є екосистемний підхід, який дає змогу врахувати вклад екосистем у добробут людини, тобто охоплює вартості не тільки оцінених ринком продуктів лісу, а й неринкових вигід, які надають лісові екосистеми [6, 10].

Екологізація виробництва розглядається як балансування екологічних та економічних інтересів, коли при мінімальних затратах праці і мінімальній шкоді, завданих природним зв'язкам, суспільство отримує максимальний вихід високоякісної продукції і забезпечує максимальне збереження навколишнього середовища, досягає екологічної рівноваги [11].

Аналізуючи тенденції розвитку лісового господарства у розвинутих країнах, для збереження лісових ресурсів України та їх раціонального використання, доцільно було б розробити ефективну галузеву політику, яка б базувалась на концептуальних засадах світової політики сталого розвитку лісокористування. Досвід європейських країн, показує, що вони не тільки ініціюють заходи щодо міжнародної політики, які спрямовані на досягнення сталого лісового господарства, але й ефективно реалізують їх на практиці. [7,8, 26].

РОЗДІЛ 2. КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНИХ, ЕКОНОМІЧНИХ ТА ЛІСОРОСЛИННИХ УМОВ

2.1. Місцезнаходження лісгосподарського підприємства та характеристика природних умов

ДП «Лугинське СЛГ» розташоване на території Лугинського району в північній частині Житомирської області.

До складу господарства входить 4 лісництва: Степанівське, загальною площею 6578 га, Красноставське – 5759 га, Бовсунівське – 6592 га, Липниківське – 5268 га. Площа лісгоспу становить 24197 га.

Лісовпорядкування проведено в 2014 році. Лісгосп організований у 1976 році. Перше лісовпорядкування проведено в 1977 року. Наступні лісовпорядні роботи проводились в 1993 та 1997 роках Львівською лісовпорядною експедицією.

В архівах збереглися такі матеріали цих робіт: перспективний план розвитку лісового господарства, планшети, плани лісонасаджень плани лісонасаджень, таксаційний опис.

Нинішнє базове лісовпорядкування 2014 року проведено за I розрядом Українською лісовпорядною експедицією Українського лісовпорядного проектного виробничого об'єднання ВО «Укрдержліспроєкт» Державного агентства лісових ресурсів України у відповідності з вимогами чинної лісовпорядної інструкції, рішеннями першої лісовпорядної наради і технічної наради за підсумками польових робіт [40].

Згідно лісорослинному районуванню територія лісгоспу віднесена до зони Українського Правобережного Полісся і розташована в північній його частині.

Клімат району розташування лісгоспу помірно-континентальний з м'якою зимою і теплим літом з достатньою кількістю опадів, необхідних для вегетації лісової рослинності.

Тривалість вегетаційного періоду 207 днів, з 20 березня по 12 ховтня. Середьорічна температура повітря $+7^{\circ}\text{C}$, мінімальна $-36,6^{\circ}\text{C}$. Пізні весняні заморозки можливі до 25 травня, а ранні осінні – з 11 жовтня. Середньорічна кількість опадів 570 мм. За час вегетаційного періоду випадає 65% опадів.

Середня глибина промерзання ґрунту 40 см, максимальна 83 см. Постійний сніговий покрив встановлюється з 15 грудня. Сніг тоне з III декади лютого по 20 березня. Вітри переважають південно-західних напрямлень.

Із кліматичних факторів, що негативно впливають на ріст і розвиток лісових насаджень, це ранні осінні та пізні весняні заморозки. В окремі роки вони негативно впливають на приживлення лісових культур.

Територія лісгоспу за характером рельєфу являє собою пагорбкувату рівнину і входить до двох географічних районів: Олевської акумулятивної рівнини та Коростенської моренної рівнини.

Ерозійні процеси на території держлісгоспу не розвинуті.

За ступенем вологості ґрунтів більша їх частина відноситься до свіжих та вологих. Частка земель з надмірним зволоженням приходитьсья 16,3% вкритих лісовою рослинністю земель. Болота займають площу 632,6 га.

Характеристика рік та водоймищ, розташованих на території лісгоспу, наведена в таблиці 2.1. Територія лісгоспу розташована в басейні р.Дніпро.

Таблиця 2.1

Характеристика рік та водоймищ

Назва рік та водоймищ	Куди впадає річка	Протяжність, км	Ширина лісових смуг вздовж берегів рік, навколо озер, водойм, м	
			згідно нормативів	фактична
р. Жерев	р.Уж	105	400	400
р. Мощаниця	р.Норин	30	150	150
р. Повчанка	р.Жерв	20	-	-
р. Шестень	р.Жерев	21	-	-
р.Крем'янка	р.Жерев	23	-	-

За ступенем вологості більша частина ґрунтів відноситься до свіжих та вологих. Частка лісових ділянок з надмірним зволоженням становить 12,5 % площі вкритих рослинністю лісових ділянок. Болота займають площу 944,0 га.

Гідромеліоративні роботи в зоні діяльності лісгоспу протягом ревізійного періоду не проводилась.

У лісовому фонді переважають експлуатаційні ліси, які становлять 75% площ (рис.2.1).

ДП «Лугинське СЛГ» розташоване в північній частині Житомирської області і характеризується наявністю дерново-підзолистих піщаних і глинисто-піщаних ґрунтів, які мають різний ступінь зволоження.

Рис. 2.1 Поділ лісів на категорії

Існуюча організація території лісгоспу за способами виявлення лісових пожеж і боротьби з ними відноситься до зони наземної охорони лісів від пожеж з можливим авіа патрулюванням. У лісництвах розроблені діючі маршрути патрулювання території лісовою охороною. Для необхідності ліквідації пожеж в лісгоспі існує лісова пожежна станція I типу. Впродовж всього протипожежного періоду лісгоспом проводяться протипожежні заходи, виставляється наглядна агітація [40].

Територія держлісфонду підприємства, загальною площею 24197 га, розділена на 13 типів лісорослинних умов: включає три трюфотопи (бори,

субори та сугруди) із ступенями зволоження від сухих до мокрих. В межах цих едатопів виділені 23 типи лісу (рис.2.2)

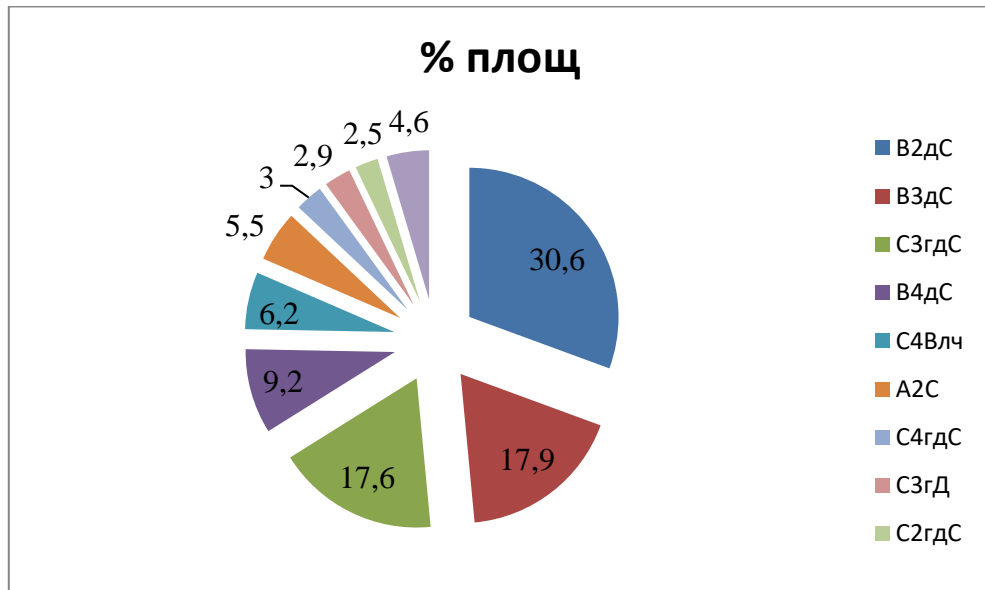

Рис. 2.2. Розподіл території держлісфонду за типами лісу, %

Найбільшу площу займає вологий дубовий субір (V3дС) – 30,6% площі, свіжий дубовий субір (V2дС) та вологий грабово-дубовий складний субір (C3гдС) займають приблизно однакову площу – 17,9% та 17,6% відповідно. Доцільно відмітити, що 70% площі відноситься до вологих та свіжих гігротопів.

2.2. Сертифікація лісів

Чинний проект організації і введення лісового господарства розроблений на засадах сталого розвитку лісового господарства, згідно із положеннями Лісового кодексу України (статті 2, 34, 48, 55, 56), «Концепцією реформування та розвитку лісового господарства», ухваленої КМ України від 18.04.2006 р. №208 [21].

Ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку визначає поєднання економічних, екологічних та соціальних аспектів лісогощарської діяльності з метою збереження, невиснажливого використання лісів та підтримку їх різнобічних функцій на довгострокову перспективу[21].

Розроблені положення проекту відповідають основним принципам сталого ведення лісового господарства: відповідають чинному законодавству України, та угодам, які ратифіковані Україною. Всі лісогосподарські заходи спрямовуються на багатоцільове використання лісових ресурсів з метою підвищення економічної стійкості підприємства та отримання екологічних та соціальних вигод. Дотримуються принципів збереження лісового біорізноманіття та унікальних лісових екосистем. Розроблені системи заходів з ведення лісового господарства, які своєчасно оновлюються і уточнюються; проводиться постійне спостереження за лісами, які мають природоохоронне значення .

Система ведення лісового господарства спецлісгоспу в даний час не сертифікована за схемою Лісової Опікунської Ради – ЛОР (ForestStewardshipCouncil – FSC), тому лісгосп повинен привести ведення лісового господарства у відповідність до міжнародних вимог щодо управління лісами та лісокористування на засадах сталого ведення лісового господарства.

Сертифіковані ліси забезпечуватимуть економічне, екологічне та соціально збалансоване ведення лісового господарства. З лісових ділянок буде надходити лісова продукція, яка вирощена при дотриманні принципів невиснажливого, постійного і безперервного лісокористування, з врахуванням вимог охорони довкілля, збереження біологічного різноманіття, інтересів працівників лісового господарства та місцевого населення.

Враховуючи, що лісовий фонд підприємства не сертифікований, найбільш поширені лісові екосистеми підприємства згідно Критерію 6.4 Стандарту ЛОР («Репрезентативні зразки існуючих екосистем в межах ландшафту повинні зберігатися в їх природному стані з врахуванням масштабів та інтенсивності ведення лісового господарства, а також унікальності об'єктів, що потребують охорони») не були виділені.

В процесі підготовки до сертифікації встановлення ознак особливо цінних для збереження лісів(ОЦЗЛ) проведене на основі практичного посібника «Особливо цінні для збереження ліси: визначення та господарювання» (2008) та діючої постанови «Порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок» (2007). Результати обстеження лісового фонду для виділення ОЦЗЛ, погоджені із зацікавленими сторонами і представлені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Площа особливо цінних для збереження лісів, виявлених у ДП «Лугинське СЛГ»

Категорія ОЦЗЛ	Лісництва	Площа, га
1.Лісові території, що забезпечують основні природно-захисні функції в критичних ситуаціях	Степанівське	870,5
	Бовсунівське	3687,1
	Липниківське	634,0
	Красноставське	247,3
Всього:		5438,9

Лісова сертифікація не має на меті отримання прибутку, а лише певні ринкові переваги. Наявність сертифікованої продукції поліпшить доступ на екологічно чутливі ринки, істотно покращить імідж лісгоспу, полегшить маркетинг продукції.

РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.1. Аналіз виконання виробничого плану по лісовому господарству

Свою діяльність ДП «Лугинське СЛГ» здійснює на основі та відповідно чинного законодавства України та Статуту, який затверджений Державним агентством лісових ресурсів України.

Основними напрямками діяльності спецлісгоспу є: лісовідновлення на площах з-під суцільних рубок, заготівля лісового насіння, вирощування сіянців у лісорозсадниках, догляд за молодими насадженнями. Регулярно проводяться рубки догляду за лісом та інші заходи для забезпечення відповідного породного складу деревостанів і їх високої продуктивності. Також проводяться рубки для оздоровлення лісу, ураженого хворобами і шкідниками. На підприємстві займаються переробкою деревини та реалізацією виготовленої лісопродукції.

За 2019 рік на ведення лісового і мисливського господарства підприємством було витрачено 8760 тис. грн. при плані 7212,2 тис. грн., що становить 121%. У 2020 році ці витрати значно збільшились і становили 29195,4 тис. грн. при плані 10887,8 тис. грн. (268%).

У 2019 році було створено 97 га нових насаджень при плані 95 га але коштів на створення витрачено 311,9 тис. грн., що становить 67% від запланованих. У 2020 році створено 141 га лісових культур, що на 18% більше плану і витрачено коштів 779,2 тис. грн, що у 2 рази більше запланованих (рис.3.1).

Вартість створення 1 га нових насаджень становила у 2019 році 3,20 тис. грн., що на 35% менше за планову. У 2020 році – 5,52 тис. грн., що перевищила планову вартість на 71%.

Для створення насаджень був використаний посадковий матеріал, вирощений у розсадниках. У 2019 році 708 тис. шт. з витратами 130,7 тис. грн., у 2020 році 1312 тис. шт. та затрачено 206,2 тис. грн.

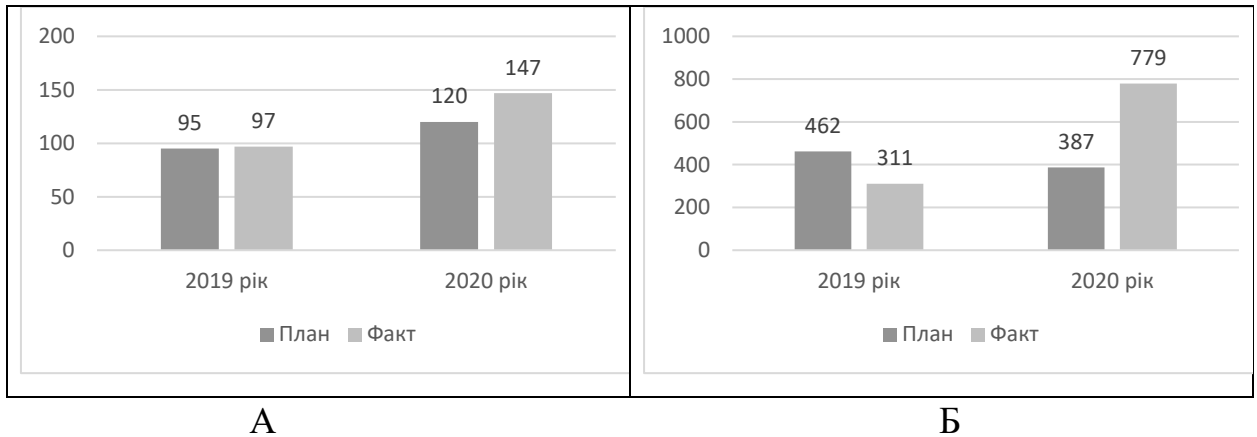

Рис. 3.1. Виконання плану садіння лісу: А – га, Б – тис. грн.

Лісгосп проводить лише посадку лісу, обсяги якої щороку зростають. Культури, створені посадкою, швидко розвиваються, вимагають меншої кількості доглядів, при цьому формується бажаний породний склад з рівномірно розподіленими за площею рослинами.

За останні роки значно погіршилась ситуація з лісовими пожежами, причинами яких стають як погодні умови, так і неналежне поводження людей з вогнем. Контроль за виконанням правил пожежної безпеки в лісах спецлісгоспу здійснюється представниками державної лісової охорони, шляхом патрулювання лісових масивів.

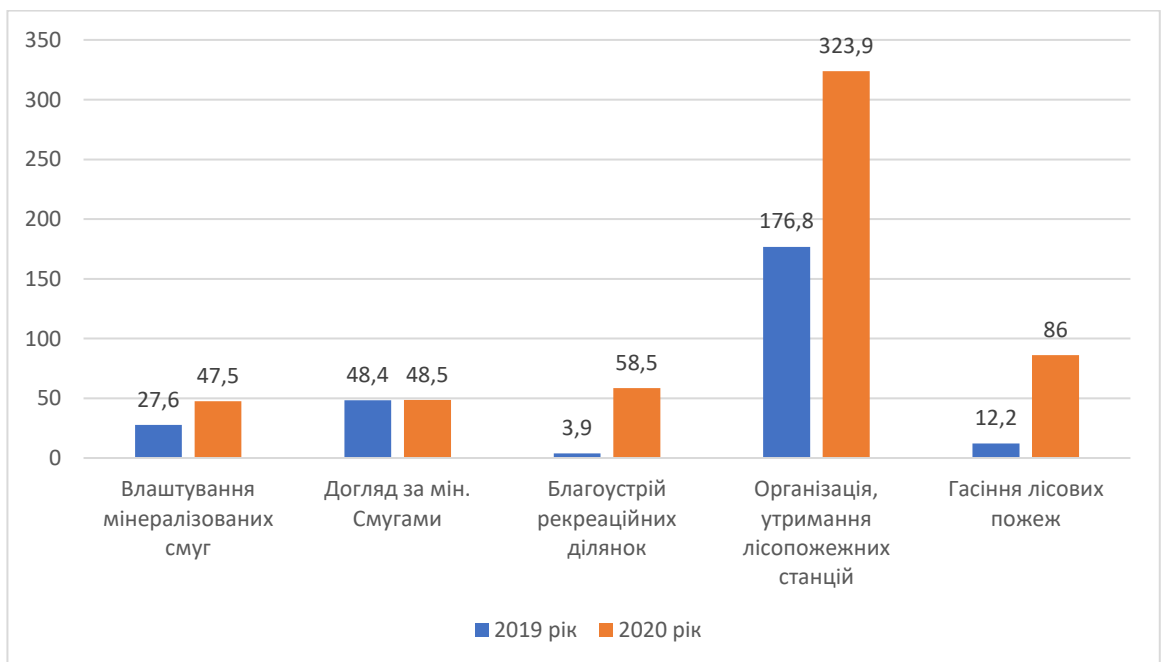

Рис. 3.2. Витрати на протипожежні заходи, тис. грн.

У 2020 році значно зросли витрати на охорону лісу від пожеж – з 268,7 тис. грн. у 2019 році до 564,4 тис. грн. На рис. 3.2 наведені показники виконання основних протипожежних робіт за 2019-2020 рр., як важливої складової діяльності підприємства.

Найбільша питома вага витрат у 2019 та 2020 роках припадає на організацію та утримання пожежних станцій – 67% -53% від загальних витрат. Хочеться відмітити збільшення витрат у 2020 році на облаштування та благоустрій рекреаційних ділянок, які є естетично привабливими для відвідувачів лісу та доносять інформацію щодо правильного поводження у лісі, особливо в пожежонебезпечний період. Як бачимо, за вказаний період були пожежі у лісовому фонді, на гасіння яких потрачено 86,0 тис. грн.

Важливою складовою роботи лісової охорони є охорона лісу від шкідників та хвороб. На ці заходи підприємство у 2020 році збільшило витрати з 39,4 тис. грн. до 103,6 тис. грн.(рис. 3.3).

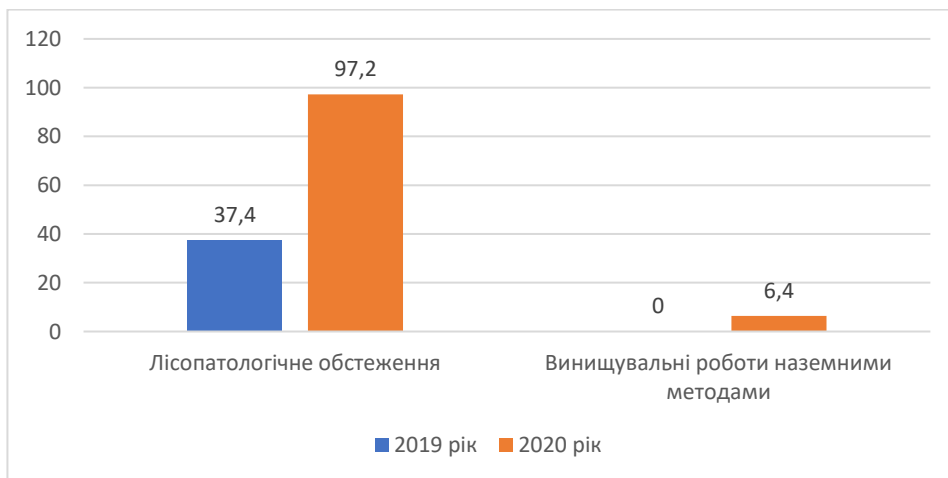

Рис.3.3. Витрати на боротьбу із шкідниками та хворобами лісу, тис.грн.

За вказаний період лісопатологічні обстеження виконувались в повному обсязі, згідно плану на площі 3000 га. Вартість проведених робіт у 2020 році зросла більше ніж у 2 рази.

Всі проаналізовані лісогосподарські заходи фінансуються за рахунок власних коштів, які надходять від реалізації заготовленої деревини та виробів з неї.

3.2. Заготівля деревини на підприємстві

Лісокористування виступає як фактор, який регулює стан лісового фонду та забезпечує досягнення оптимальної породної та вікової структури лісів у конкретних лісорослинних умовах у нинішній економічній ситуації.

Для оцінки лісоресурсного і як наслідок виробничого потенціалу Лугинського спецлісгоспу необхідно проаналізувати наявність заготовленої деревини. Заготівля деревини на підприємстві проводиться в результаті рубок головного користування та рубок формування та оздоровлення лісу (табл.3.1). Тобто, ми визначили в певному календарному періоді (2019 рік) кількісні та якісні показники заготовленої деревини. Це дозволить нам оцінити в грошовому виразі її вартість.

Таблиця 3.1

Заготівля деревини від різних видів рубок у 2019 році

Системи та види рубок	Площа, га	Загальний обсяг, м ³	У тому числі	
			ліквідної, м ³	ділової, м ³
РГК	112	20728	19219	10809
РФіОЛ:	509	25545	20989	10195
- з них рубки догляду:	38	377		
освітлення	23	207		
прочищення	15	170		
- вибіркові санітарні	418	18645	15468	7320
- суцільні санітарні	31	5892	5083	2707
- інші заходи, пов'язані із веденням л/г	22	631	438	168
Всього	621	46273	40208	21004
%			87	52

У 2019 році у лісовому фонді підприємства різними системами і видами рубок було пройдено 621 га площ, при цьому заготовлено 40208 м³ ліквідної деревини, що становить 87% від загального обсягу заготовленої деревини.

Рубки головного користування (суцільнолісосічні) проведені на площі 112 га, що становить 18% від загальної площі рубок, при цьому заготовлено 19219 м³ ліквідної деревини, що становить 48 % від всієї ліквідної деревини.

На заготівлю всієї маси деревини від РГК підприємством було витрачено 1913,4 тис. грн.

Із рубок догляду у 2019 році були проведені лише освітлення і прочищення, які не дають ліквідної деревини. Основну частку деревини від рубок формування і оздоровлення лісу отримали від проведення санітарних рубок – вибіркових на площі 418 га та суцільних на площі 31 га, в результаті заготовлено 20553 м³ ліквідної деревини, що становить 51% від загального ліквіду. Також 438 м³ деревини отримали від інших заходів, які пов'язані із веденням лісового господарства.

На заготівлю деревини від рубок формування і оздоровлення лісу, згідно форми 10-ЛГ, підприємство витратило 2829,3 тис. грн., з них 2668,3 тис. грн. – на санітарні рубки.

Витрати на заготівлю знеособленого 1 м³ деревини на різних видах рубок дуже відрізняються (табл.3.2).

Таблиця 3.2

Собівартість заготівлі знеособленого 1м³ деревини від різних видів рубок, грн.

Вид рубок	Собівартість	
	планова	фактична
Освітлення	375,8	356,0
Прочищення	375,8	168,2
Вибіркові санітарні	126,5	111,8
Суцільні санітарні	118,0	99,0
Рубки головного користування	100,0	92,3

Планова і фактична собівартість заготівлі при проведенні різних видів рубок відрізняється не більше, як на 16%, за виключенням прочищення, яке фактично виявилось дешевшим за планову собівартість у 2 рази.

Найменшою запланована собівартість заготівлі знеособленого 1 м³ деревини виявилась при проведенні суцільних рубань – головного користування - 92,3 грн. та санітарних рубок – 99,0 грн. Найдорожчими на підприємстві тривалий період залишаються освітлення та прочищення – 356,0 грн. та 168,2 грн.

Вихід ділової деревини від ліквідної по всій заготовленій деревині становить 52%. За видами рубок цей відсоток відрізняється (рис.3.4).

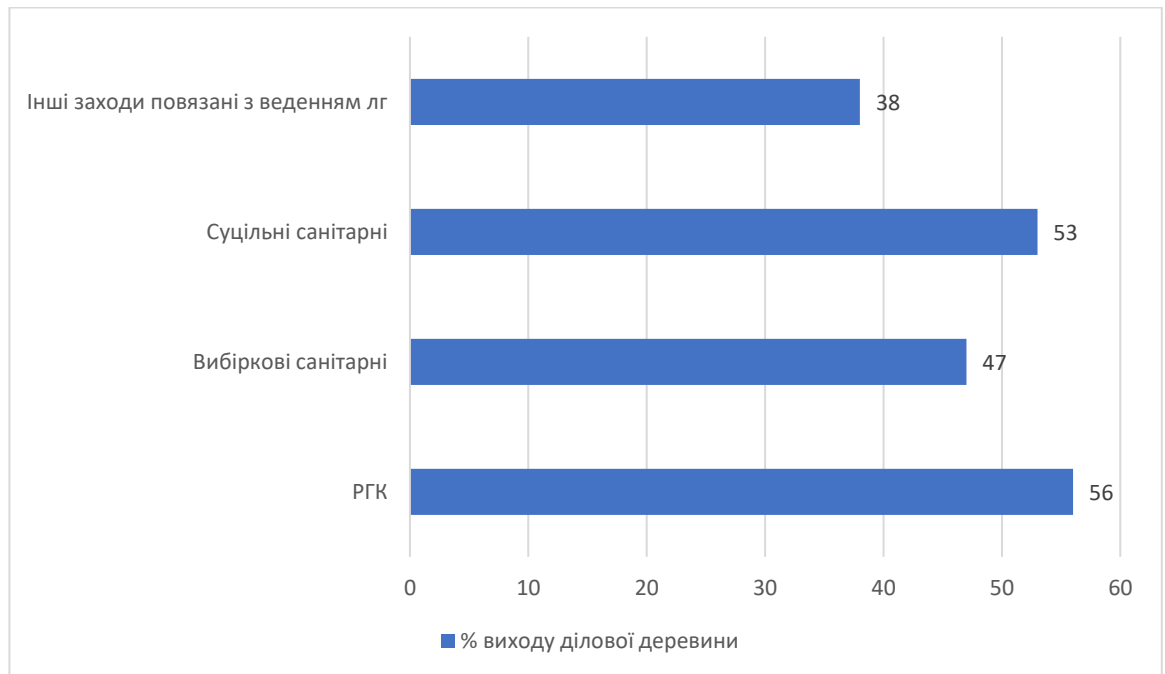

Рис. 3.4. Вихід ділової деревини від різних видів рубок, %

Найбільший вихід ділової деревини традиційно від рубок головного користування – 56 %, дещо менший – 53% від суцільних санітарних рубок. Це говорить про високу продуктивність деревостанів, які із-за незадовільного санітарного стану були відведені у рубку. При вибіркових санітарних рубках частка ділової деревини є достатньо високою і становить 47 %. Деревина, отримана від інших заходів, які пов'язані із веденням лісового господарства, на 38% була діловою.

Відсоткове співвідношення отриманої деревини (48% - РГК та 52% - РФіОЛ) говорить про оптимальний рівень використання запасів деревини в процесі лісовирощування.

В умовах ринкової економіки, коли підприємство знаходиться на самофінансуванні, важливим показником є рентабельність проведення робіт по заготівлі та реалізації лісопродукції.

Таблиця 3.3

Собівартість заготівлі лісопродукції

Показники	2019 рік			2020 рік		
	Всього	РГК	РФіОЛ	Всього	РГК	РФіОЛ
Заготовлено, м ³	40,2	19,2	21,0	80,6	24,9	55,7
Виробнича собівартість	19752,8	9336,4	10416,4	42978,9	13018,0	29960,9
Адмін.витрати	3534,5	1689,4	1835,1	9399,0	2896,4	6502,6
Витрати на збут	1452,4	688,7	763,7	1460,9	451,3	1009,6
Всього витрат	24739,7	11714,5	13025,2	53838,8	16365,7	37473,1
Прибуток	3168,0	3175,1	-7,1	1080,8	650,8	430,1
Рентабельність, %	12,8	27,1	-0,1	2,0	4,0	1,1

Рентабельність заготівлі та реалізації лісопродукції від всіх видів рубок у 2019 році становила 12,8 %. Рубки головного користування мали високу рентабельність і становили 27,1 %, в той час як рубки, пов'язані із лісовирощуванням, були збитковими.

У 2020 році значно зросли обсяги заготівлі деревини – 80,6 тис.м³, що у 2 рази більше за попередній рік. Особливо вражаюче збільшились обсяги заготівлі деревини від рубок формування і оздоровлення лісу - у 2,5 рази. Показник рентабельності по всіх видах рубок значно знизився - до 2% та по РГК - до 4%.

Зниження рентабельності заготівлі лісопродукції у 2020 році можна пояснити збільшенням виробничої собівартості та адміністративних витрат.

Однак доцільно відмітити отримання прибутку від реалізації деревини РФіОЛ, що дозволило цим рубкам стати рентабельними – 1,1%.

3.3. Аналіз фінансових результатів підприємства

Для успішного стратегічного управління підприємством необхідною умовою є проведення економічної діагностики всіх напрямків діяльності.

Кошти, які є на рахунку ДП «Лугинське СЛГ» це власні кошти, за які відбувається вся господарська діяльність підприємства.

Аналіз фінансових результатів підприємства свідчить про позитивну динаміку його діяльності впродовж досліджуваного періоду(таблиця 3.4).

Таблиця 3.4

Фінансові результати діяльності ДП «Лугинське СЛГ»

Найменування показника	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Чистий дохід від реалізації продукції	33267	31220	59172
Собівартість реалізованої продукції	23382	23905	46459
Валовий прибуток	9885	7315	12713
Інші операційні доходи	165	117	290
Адміністративні витрати	3948	3535	9399
Витрати на збут	4047	1702	1642
Інші операційні витрати	1726	2043	1092
Чистий фінансовий результат	246	100	642

За даними таблиці бачимо, що за період 2018-2020 років найгірші показники були у 2019 році, тому порівнювати фінансові результати за 2020 рік будемо із 2018 роком.

Так, необхідно відмітити, що чистий дохід від реалізації продукції збільшився на 25905 тис. грн. або на 78 %. Разом з тим, бачимо динаміку збільшення величини собівартості реалізованої продукції темпи росту якої (98%) більші за чистий дохід (78 %). Таким чином, збільшення доходів від реалізації продукції призвело у 2020 році до зростання валового прибутку підприємства на 29 % у порівнянні з 2018 роком.

Слід відмітити значне збільшення адміністративних витрат – на 138 %, що можна пов'язати зі збільшенням обсягів лісокористування та розширенням діяльності підприємства.

За 2020 рік роботи підприємство отримало чистий фінансовий результат – прибуток у сумі 642 тис. грн., що становить 161% у порівнянні з 2018 роком.

Рентабельність підприємства – це інтегральний показник, який відображає ефективність роботи підприємства, яке націлене на отримання прибутку у короткостроковій перспектив. Він ілюструє якість прийняття управлінських рішень у фінансовій, операційній та інвестиційній діяльності підприємства. На рентабельність можуть впливати такі чинники як джерела надходження капіталу, вартість активів, оборотних коштів, розмір виручки та інше [37].

Рентабельність діяльності ДП «Лугинське СЛГ» за три останніх роки дещо відрізняється (рис.3.5).

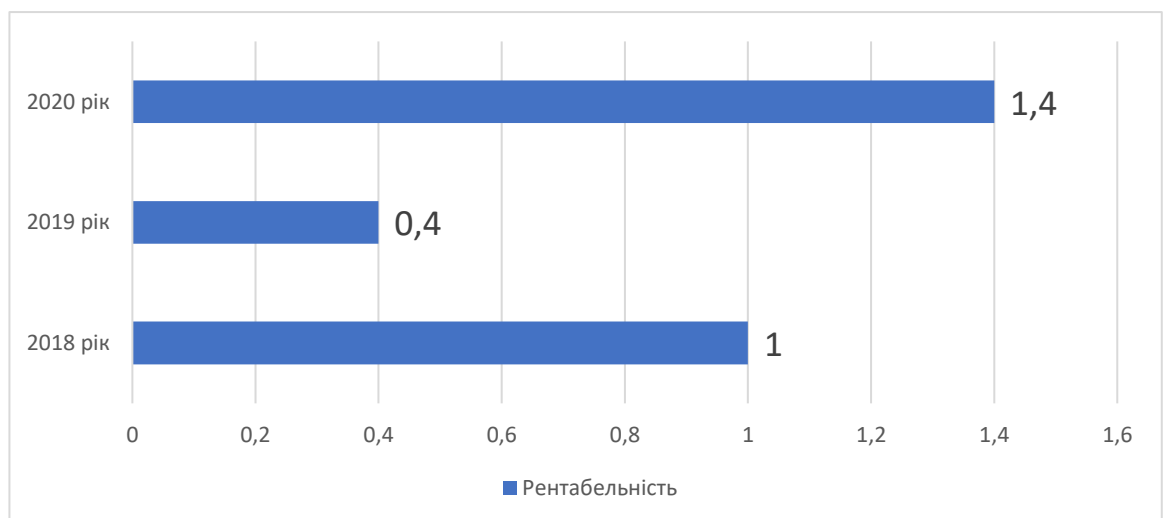

Рис. 3.5 Рентабельність спецлісгоспу за період 2018 – 2020 роки, %

У 2018 році вона становила 1,0 %, у 2019 році фінансовий стан погіршився і рентабельність зменшилась до критичної 0,4 %.

При значному збільшенні прибутку у 2020 році рентабельність підприємства зростає на 140% у порівнянні з 2018 роком і становила 1,4%.

На величину рентабельності вплинуло збільшення собівартості реалізованої продукції, темпи зростання якої були вищими за чистий дохід, а також зростання адміністративних витрат.

Для підвищення рівня рентабельності лісгоспу необхідно збільшувати обсяг виробництва за рахунок більш повного використання потужностей підприємства, підвищення рівня продуктивності праці, заощадливого використання деревинної сировини, матеріалів, електроенергії та палива.

Загалом, це хороший результат серед лісгосподарських підприємств області, який свідчить про виважену кадрову, організаційну та фінансову стратегію, яка розроблена і впроваджується керівництвом підприємства.

ВИСНОВКИ

1. Виробничу діяльність ДП «Лугинське СЛГ» здійснює на основі та відповідно чинного законодавства України та Статуту, який затверджений Державним агентством лісових ресурсів України.

2. За 2019 рік на ведення лісового і мисливського господарства підприємством було витрачено 8760 тис. грн. при плані 7212,2 тис. грн., що становить 121%. У 2020 році ці витрати становили 29195,4 тис. грн. при плані 10887,8 тис. грн., що становить 268%.

3. У 2020 році створено 141 га лісових культур, що на 44 га більше торішнього. Вартість створення 1 га лісових культур становила 5,52 тис. грн., що перевищила планову вартість на 71%.

4. У 2020 році значно зросли витрати на охорону лісу від пожеж – з 268,7 тис. грн. у 2019 році до 564,4 тис. грн. Найбільша питома вага витрат припадає на організацію та утримання пожежних станцій – 67%. На гасіння пожеж витрачено 86,0 тис. грн.

5. На охорону лісу від шкідників та хвороб підприємство у 2020 році збільшило витрати у порівнянні з 2019 роком з 39,4 тис. грн. до 103,6 тис. грн.

6. У 2019 році у лісовому фонді підприємства різними системами і видами рубок було пройдено 621 га площ, при цьому заготовлено 40208 м³ ліквідної деревини. Відсоткове співвідношення отриманої деревини, а саме 48% від рубок головного користування та 52% - від РФіОЛ, вказує на оптимальний рівень використання запасів деревини в процесі лісовирощування.

7. Найменшою собівартість заготівлі знеособленого 1 м³ деревини виявилась при проведенні суцільних рубань – головного користування - 92,3 грн. та санітарних рубок – 99,0 грн. Найдорожчими на підприємстві тривалий період залишаються освітлення та прочищення – 356,0 грн. та 168,2 грн.

8. Вихід ділової деревини від ліквідної по всій заготовленій деревині становить 52%. Найбільший вихід ділової деревини традиційно від рубок головного користування – 56 %, дещо менший – 53% від суцільних санітарних

рубок. Це говорить про високу продуктивність деревостанів, які із-за незадовільного санітарного стану були відведені у рубку.

9. Рентабельність заготівлі лісопродукції від всіх видів рубок у 2019 році становила 12,8 %. Рубки головного користування мали високу рентабельність і становили 27,1 %. Рубки формування і оздоровлення лісу були збитковими.

10. У 2020 році значно зросли обсяги заготівлі деревини – 80,6 тис.м³ з них обсяги заготівлі деревини від рубок формування і оздоровлення лісу зросли у 2,5 рази. Рентабельність лісозаготівлі зменшилась до 2% та по РГК - до 4%, по РФіОЛ зросла до 1,1%.

11. Збільшення доходів від реалізації продукції призвело у 2020 році до зростання валового прибутку підприємства на 29 % у порівнянні з 2018 роком.

12. У 2020 році підприємство отримало чистий фінансовий результат – прибуток у сумі 642 тис. грн., що становить 161% у порівнянні з 2018 роком.

13. При значному збільшенні прибутку у 2020 році рентабельність підприємства зросла і становила 1,4%, що більше ніж у 2018 році – 1% та у 2019 році – 0,4%.

Список літератури

1. Анцукевич О. Н. Продукция лесохозяйственного производства в условиях интенсификации лесного хозяйства. Вопросы экономики лесного хозяйства: материалы межвузовской лесоэкономической конференции при Воронежском лесотехническом институте / отв. ред. И. В. Воронин. Воронеж, 1968. с. 185–192
2. Богач Б.М. Організація виробничого обліку й аналізу собівартості продукції підприємств лісового господарства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). Тернопіль, 2008. 21 с.
3. Василюк О. Скарбниця безкоштовних благ. Природа і суспільство. 2018. № 7 (187). С. 5.
4. Васильев П. В. Экономика использования и воспроизводства лесных ресурсов. Москва: Издательство Академии наук СССР, 1963. 483 с.
5. Воронин И. В. Экономика лесохозяйственных предприятий. Москва: Лесная промышленность, 1976. 88 с.
6. Врублевська О.В., Яремчук І.М. Дослідження економічної цінності лісових активів Бродівського району. Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. Львів : РВВ НЛТУ України. 2007. Вип. 17.5. – С. 22-29.
7. Гайда Ю.І., Яцик Р.М., Парпан В.І. Лісівничо-екологічні особливості формування мережі об'єктів збереження лісових генетичних. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23.7. С. 9-16.
8. Гайда Ю.І. Яцик Р.М. Національні стратегії збереження та сталого використання лісових генетичних ресурсів у європейських країнах: досягнення та перспективи. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23.3. С. 9-16.
9. Громада Э. Характер лесного производства и его основные показатели. Вопросы экономики лесного хозяйства: материалы межвузовской

- лесоэкономической конференции при Воронежском лесотехническом институте / отв. ред. И. В. Воронин. Воронеж, 1968. с.117–125
10. Загвойська Л.Д. Концептуалізація послуг екосистем у сучасному еколого-економічному дискурсі. Наукові праці Лісівничої академії наук України : зб. наук. праць. Львів : РВВ НЛТУ України. 2013. № 11. С. 178–185.
11. Задача С.О. Організаційно-економічний механізм управління сталим розвитком лісового сектора економіки. Збалансоване природокористування. 2014. № 2. С. 98–101.
12. Замула І. В., Шавурська О.В. Бухгалтерський облік операцій з лісокористування. Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Економіка. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2014. Вип. 2 (43). С. 179–184.
13. Іванюк Т.М., Ткачук С.В. Виробнича програма лісогосподарських підприємств. Наукові читання – 2021. Житомир: Поліський національний університет, 2021. С.17-18 .
14. Кисіль Н.М., Колінько Н. І. Методологічні аспекти обліку готової продукції на підприємствах. Збірник науково технічних праць Українського державного лісотехнічного університету. 2012. Вип.14. С. 145–150.
15. Кислова Т. А. К вопросу о составе продукции лесного хозяйства. Вопросы экономики лесного хозяйства: материалы межвузовской лесоэкономической конференции при Воронежском лесотехническом институте / отв. ред. И. В. Воронин. Воронеж, 1968. С.161–169.
16. Ковбаса Т.А. Облікове забезпечення заготівельної діяльності підприємств лісового господарства. Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 12 (2). С. 164–168.
17. Котляревська Н. С. Формування системи управління лісовим господарством України. Актуальні проблеми економіки. 2010. № 4 (106). С. 10–16.

18. Кожухов Н. И. Экономика воспроизводства лесных ресурсов. Москва: Лесная промышленность, 1988. 264 с.
19. Керимов В. Э., Минина Е. В. Управленческий учет и проблемы классификации затрат. Менеджмент в России и за рубежом. 2002. № 1 [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://www.management.com.ua/Гтапсе/:йп057.Мт1>
20. Лазарев А. С. Лесной доход. Москва: Финансы и статистика, 1988. 143 с.
21. Лісовий кодекс України від 28.12.2015 р. № 3852-ХІІ. – Режим доступу до видання: [http:// zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3852-12](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3852-12)
22. Максименко Д.В., Даниш Н.І. Методика обліку лісового господарства України. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Мукачево: Карпатська вежа, 2017. № 22 (17). С. 227–237.
23. Мороз Ю. Облік лісопродукції в бухгалтерії лісогосподарського підприємства. URL: <https://uteka.ua/ua/publication/agro-4-shkola-bughalteraselkokozyastvenoy-otrasli-69-uchet-lesoprodukcii-vbuxgalterii-lesoxozyajstvennogo-predpriyatiya>
24. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) на підприємствах, що належать до сфери управління Державного агентства лісових ресурсів України: затв. наказом Державного агентства лісових ресурсів України: від 14.05.2013 № 124. Правозастосування в лісовому господарстві України. URL: http://lespravo.com.ua/art/407-Metodrekomentacii_z_formuvannya_sobivartosti_produkcii_na_pidpriemstv_ah_DALRU/19
25. Озеран В. Методика та організація обліку витрат на підприємствах лісового господарства / В. Озеран, М. Чік // Бухгалтерський облік і аудит. 2012. № 4. С. 31–41.
26. Прокопович О.Р. Європейський досвід впровадження еколого-економічних проектів у діяльність лісових кластерів. Науковий вісник НЛТУ України. 2012. Вип. 22.15. – С. 96-99.
27. Польовський А.М. Аналіз глобальних проблем знеліснення та сталого

- Лісокористування. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23.8. С. 27-33.
28. Поздняков Л. К. Лесное ресурсоведение / отв. ред. А. Б. Жуков. Новосибирск: Изд-во«Наука», 1973. 119 с.
- 29.Сторожук Т. М., Дружинська Н. С. Готова продукція лісогосподарської діяльності, її форми та види. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2020. Вип. 4. с.8.
- 30.Сторожук Т. М., Дружинська Н. С. Недеревні лісові ресурси. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». 2015.№ 10. С. 260–263.
- 31.Синякевич І. М. Економіка галузей лісового комплексу: підручник. Львів: Світ,1996. 184 с.
- 32.Ткачук С. В., Поперечнюк О. В., Герасимчук Є. Г. Організація рубок догляду на лісогосподарських підприємствах Житомирської області. Сучасні проблеми лісового господарства та екології: шляхи вирішення (Факультету лісового господарства та екології – 20 років) Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (7-8 жовтня 2021 року, м. Житомир). – Житомир: Поліський національний університет, 2021 - С.183-184
- 33.Ткачук С.В. Сучасна модель організації та управління лісогосподарським підприємством. Ліс, наука, молодь: матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. (24 листопада 2021 р.). – Житомир: Поліський національний університет, 2021.С. 227
- 34.Тимчасова інструкція з електронного обліку продукції лісозаготівель, лісопиляння і деревообробки на підприємствах Державного агентства лісових ресурсів України: затв. наказом Державного агентства лісових ресурсів України: від 27.06.2012 No 202. Правозастосування в лісовому господарстві України. URL: http://lespravo.org.ua/art/333-Timchasova_instrukciya_z_elektronnogo_obliku_derevini_2012_rik/

35. Туркевич И. В. О продукции лесного хозяйства, методах ее планирования и учета. Вопросы экономики лесного хозяйства: материалы межвузовской лесоэкономической конференции при Воронежском лесотехническом институте / отв. ред. И. В. Воронин. Воронеж, 1968. С. 169–174.
36. Уиллиамс М. Р. В. Рациональное использование лесных ресурсов (организация и управление); пер. с англ. Д. М. Рыбакова. - М. : Экология, 1991. 128 с.
37. Фетищева, З. И. Экономика предприятий лесной промышленности [Текст] учебное пособие. М.: МГУЛ, 2002. 370 с.
38. Худолей Л. В., Сафонов В. Є. Особливості формування ринку екосистемних послуг лісовому господарстві. Вісник Запорізького національного університету. 2018. № 4 (40). С. 85–91.
39. Чік М.Ю. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації. Збірник наукових праць № 2(17). Київ. 2016. С.162-170.
40. Офіційна сторінка ДП «Лугинське СЛГ».
<https://lislug.com.ua/golovna.html>